

העזרה מהסוגיא

בבא מציעא כד. - ל:

פרשת צו ה'תשפ"ד

דף כד

◆ אבידה שאין בה סימן שנמצאה במקום שמצויים בו תלמידי חכמים:

• כלים חדשים:

- באופן ששבעתן העין - צריך להכריז שמא תלמיד חכם יכיר את האבידה על ידי טביעות עין.
- באופן שלא שבעתן העין - לת"ק צריך להכריז שמא תלמיד חכם יכיר את האבידה על ידי טביעות עין, לרבי שמעון בן אלעזר לא צריך להכריז.

• כלים ישנים - צריך להכריז שמא תלמיד חכם יכיר את האבידה על ידי טביעות עין.

◆ המוצא בדי מחטים:

- באופן שמצא אחד - אין בו סימן.
- באופן שמצא שנים או יותר:
 - באופן שמצא דרך הינוח - יש בהם סימן של 'מנין'.
 - באופן שמצא דרך נפילה - אין בהם סימן.

◆ דין אבידה שנמצאה במקום שמצויים בו רבים:

• שיטות התנאים:

○ לרבי שמעון בן אלעזר:

- צד ראשון בגמ' - באופן שיש רוב ישראל המוצא לא יכול לזכות, באופן שיש רוב כנענים המוצא יכול לזכות^א.
- צד שני בגמ' - בין באופן שיש רוב ישראל ובין באופן שיש רוב כנענים המוצא יכול לזכות^ב.

✽ הערות ✽

א תוס' מבארים שהטעם של הצד שבאופן שיש רוב כנענים המוצא יכול לזכות בהם, משום שתולים שנפל מהכנענים ולא צריך להשיב את אבידתם, ואפילו באופן שישאל רביה שנפל ממנו לא צריך להחזיר, משום שודאי התייאש כיון שתולה שהכנענים ימצאו את האבידה.

ב דברי הגמ' מבואר שלמרות שמעיקר הדין באופן שיש רוב כנענים המוצא יכול לזכות, אמנם לפני משורת הדין צריך להחזיר את האבידה לבעלים.

ב תוס' מבארים שהטעם של הצד שבאופן שיש רוב ישראל המוצא יכול לזכות, משום שהמאבד מתייאש כיון שסבור שימצא את האבידה אדם לא הגון ויקח את האבידה.

לקבלת העלון או שליחת הערות: B0527147396@gmail.com

○ לרבנן:

- צד ראשון בגמ' - רבנן לא חולקים על דברי רבי שמעון בן אלעזר.
- צד שני בגמ' - באופן שיש רוב ישראל המוצא לא יכול לזכות, באופן שיש רוב כנענים המוצא יכול לזכות.
- צד שלישי בגמ' - בין באופן שיש רוב ישראל ובין באופן שיש רוב כנענים המוצא לא יכול לזכות.
- פסק האמוראים - באופן שיש רוב ישראל המוצא לא יכול לזכות, באופן שיש רוב כנענים המוצא יכול לזכות.

דף כה

◆ המוצא חפץ שאין בו סימן בתוך כלי שיש בו סימן - הסימן של הכלי נחשב סימן גם לחפץ שאין בו סימן?

◆ המוצא דבר שיש בו סימן ליד דבר שאין בו סימן:

• לגירסת רש"י [ע"פ הגר"א]:

○ באופן שמצא כלי ובתוכו פירות ויש לידו פירות או כלי ובתוכו פשתן ויש לידו פשתן - המוצא לא יכול לזכות בפירות או בפשתן, משום שיתכן שהיו בכלי ונפלו מחוץ לכלי.

○ באופן שמצא כלי ריק ולידו פירות:

▪ לרב פפא:

• באופן שאין פירות בתוך הכלי:

○ באופן שאין לכלי אוגנים:

▪ באופן שפתח הכלי פונה לצד הפירות - המוצא לא יכול לזכות בפירות, משום שיתכן שהפירות היו בתוך הכלי.

▪ באופן שפתח הכלי לא פונה לצד הפירות - המוצא יכול לזכות בפירות.

○ באופן שיש לכלי אוגנים - המוצא יכול לזכות בפירות, משום שאם הפירות היו בתוך הכלי היה צריך להשאר חלקם בתוכו.

▪ לרב זביד:

• לרש"י - המוצא לא יכול לזכות בפירות, משום שדרך הפירות להתגלגל וממילא יתכן שהפירות היו בתוך הכלי.

• לתוס' - אין הכרח שחולק על רב פפא?

○ באופן שמצא כלי ולידו פשתן:

▪ לרש"י - המוצא יכול לזכות בפשתן, משום שאם הפשתן היה בתוך הכלי היה צריך להשאר חלק מהפשתן בתוך הכלי.

▪ לתוס' - המוצא לא יכול לזכות בפירות, משום שהפשתן מחובר יחד ויתכן שנפל כולו יחד.

• לגירסת הר"ח:

○ באופן שמצא כלי ריק ולידו פירות או כלי ריק ולידו פשתן - המוצא יכול לזכות בפירות או בפשתן, משום שאם היו בכלי ונפלו היה צריך להשאר חלק בתוך הכלי.

○ באופן שמצא כלי ובתוכו פירות ולידו פירות:

▪ באופן שפתח הכלי פונה לצד הפירות:

• באופן שאין לכלי אוגנים - המוצא לא יכול לזכות בפירות, משום שיתכן שהפירות היו בתוך הכלי.

• באופן שיש לכלי אוגנים - המוצא יכול לזכות בפירות.

⊕ הערות ⊕

ג בדברי הבריייתא מבואר שבאופן שהמאבד טוען שהחפץ אינו שייך לו, המאבד נוטל את הכלי והמוצא זוכה בחפץ.

ד הריטב"א מבאר שלפי פירוש רש"י שרב זביד אומר שבכלי ופירות המוצא לא יכול לזכות, ומשמע שמדובר בסתמא באופן שיש לכלי אוגנים, וא"כ מבואר שרב זביד חולק על דברי רב פפא, אבל לפי פירוש התוס' שרב זביד אומר שבכלי ופירות המוצא יכול לזכות, אין הכרח שחולק על דברי רב פפא.

- באופן שפתח הכלי לא פונה לצד הפירות - המוצא יכול לזכות בפירות.
- באופן שמצא כלי ובתוכו פשתן ולידו פשתן - המוצא יכול לזכות בפשתן, משום שאין דרך הפשתן ליפול מהכלי.

◆ המוצא מטבעות:

- באופן שמצא שלשה מטבעות זה על גב זה:
 - באופן שהמטבע התחתון רחב והאמצעי רחב קצת והעליון צר - המוצא לא יכול לזכות בהם^ה.
 - באופן שרוחב המטבעות שווה - לרבי חנינא המוצא יכול לזכות בהם, לרבי יוחנן המוצא לא יכול לזכות בהם^ו.
 - שלשה מטבעות משלחפי שלחופי - המוצא יכול לזכות בהם^ז.
- באופן שמצא שני מטבעות זה על גב זה או שמצא מטבע אחד - המוצא יכול לזכות בהם^ח.

◆ דיני המוצא אבידה:

- במקום שלא משתמר:
 - באופן שאין באבידה סימן - המוצא יכול לזכות בה.
 - באופן שיש באבידה סימן - המוצא צריך להגביה את האבידה ולהכריז עליה.
- במקום שמשתמר קצת:
 - באופן שאין באבידה סימן - לא יגע בה^ט.
 - באופן שיש באבידה סימן - המוצא צריך להגביה את האבידה ולהכריז עליה.
- במקום המשתמר - לא יגע בה^י.

◆ המוצא כלי שיש בו סימן באשפה:

- באופן שלא נחשב 'אבידה מדעת':
 - באופן שהכלי מכוסה:
- באופן שהאשפה אינה עשויה להפנות:
 - באופן שמצא כלי גדול - לא יגע בו, משום שהבעלים הניח את הכלי מדעת ונחשב מקום המשתמר.

⊕ הערות ⊖

- ה רש"י מבאר שבאופן זה נחשב 'דרך הינוח', ולכן יש למאבד סימן של מניין המטבעות ושל צורת הנחת המטבעות, והמוצא לא יכול לזכות בהם. בדברי הגמ' מבואר שבאופן שרוב המטבע האמצעי נמצא על התחתון, וכן רוב המטבע העליון נמצא על האמצעי, או באופן ששני מטבעות זה ליד זה ועליהם מטבע נוסף נחשב דרך הינוח. והגמ' מסתפקת באופן שהמטבעות מונחות בעיגול, או בשורה ישרה, או בחצובה (שני מטבעות זה ליד זה ומתחת שני המטבעות ברווח ביניהם יש מטבע נוסף), האם נחשב דרך הינוח או שלא נחשב דרך הינוח.
- ו רש"י מבאר שרבי חנינא סובר שבאופן זה לא נחשב 'דרך הינוח' (וממילא אין למאבד סימן של מניין המטבעות כיון שלא יודע כמה מטבעות נפלו במקום זה, וכן אין לו סימן של צורת הנחת המטבעות כיון שלא יודע באיזה צורה נפלו המטבעות), ולכן המוצא יכול לזכות בהם, אמנם רבי יוחנן שבאופן זה נחשב 'דרך הינוח' ולכן המוצא לא יכול לזכות בהם.
- ז רש"י מבאר שבאופן זה לא נחשב 'דרך הינוח' ולכן המוצא יכול לזכות בהם, ובדברי הגמ' מבואר שבאופן שלא נחשב 'דרך הינוח' המוצא יכול לזכות במטבעות בין באופן שהמטבעות שווים בצורתם ובין באופן שהמטבעות אינם שווים בצורתם.
- ח תוס' מבארים שאפילו באופן שהמטבע התחתון רחב והעליון צר לא נחשב 'דרך הינוח', ולכן גם לפי רבא שסובר ש'מקום' נחשב סימן, המוצא יכול לזכות בהם, כיון שהמאבד לא יודע באיזה מקום נפלו המטבעות. בדברי הבריייתא מבואר שבאופן שמצא מטבעות ויכול לזכות בהם, לא מועיל שהמאבד יאמר סימן שהמטבע חדש, או שיש על המטבע צורה פלוגית, או שכתוב על המטבע את השם של המאבד, כיון שיתכן שהמטבע היה שלו ולכן יודע את הסימן ולאחר מכן העביר את המטבע לאדם אחר.
- ט הגמ' מבארת שבאופן שמצא חפץ במקום שמשתמר קצת, יש ספק האם החפץ נפל לבעלים או דלמא הבעלים הניח את החפץ בכוונה על דעת לחזור וליטלו, ולכן הדין שהמוצא לא יגע בו, כיון שאם יגביה את האבידה יגרם הפסד לבעלים שלא יוכלו לקבל את החפץ חזרה, שהרי אין בחפץ סימן.
- י תוס' מבארים שבאופן שהמוצא הגביה את האבידה והתחייב בהשבתה, לא יכול להחזיר את האבידה למקומה כיון שהוא מקום שאינו משתמר.
- י תוספות מבארים שבאופן שהמוצא עבר והגביה את האבידה והתחייב בהשבת האבידה, יכול להחזיר את האבידה למקומה, כיון שהוא מקום המשתמר, אמנם באופן שהגביה את האבידה ונטלה לביתו לא יחזיר, כיון שיתכן שבעל האבידה חזר למקום האבידה ולא מצאה.

• באופן שמצא כלי קטן - נוטל ומכריז, משום שיתכן שהבעלים פינה את האשפה מביתו ובתוך האשפה היה הכלי הזה.

- באופן שהאשפה אינה עשויה להפנות ונמלך עליה לפנותה - נוטל ומכריז, משום שלא נחשב מקום המשתמר.
- באופן שהכלי מגולה - נוטל ומכריז, משום שלא נחשב מקום המשתמר.
- באופן שנחשב 'אבידה מדעת' (כגון אשפה שעשויה להפנות) - המוצא לא צריך ליטול ולהכריז.

דף כו

◆ המוצא כלי שיש עליו חלודה בתוך חור בכותל:

- באופן שהכותל חדש ויש על הכלי קצת חלודה:
 - באופן שהכלי נמצא בתוך החור בחצי שקרוב לבית:
 - באופן שהבית אינו מושכר לאחרים - הכלי שייך לבעל הבית.
 - באופן שהבית מושכר לאחרים ובעל הבית לא גר עמהם:
 - באופן שהדייר האחרון היה עכו"ם - המוצא יכול לזכות בו, משום ש'מציאת עכו"ם מותרת'.
 - באופן שהדייר האחרון היה יהודי - הכלי שייך לדייר האחרון"א.
- באופן שהכלי נמצא בתוך החור בחצי שקרוב לרשות הרבים - המוצא יכול לזכות בו, משום שתולים שהכלי היה של אדם מרשות הרבים שהוא התיימש ממנו.
- באופן שהכותל ישן ויש על הכלי הרבה חלודה - המוצא יכול לזכות בו, משום שתולים שהכלי היה של האמוריים.

◆ דין שנים או שלשה אנשים שהלכו בדרך ונפל לאחד מהם חפץ:

- באופן ששלשה אנשים הלכו בדרך ונפל לאחד מהם חפץ ולאחר מכן חיפשו כולם את החפץ:
 - לרב מנשיא בר יעקב - המוצא לא יכול לזכות בחפץ.
 - לרב נחמן:
 - באופן שהחפץ שווה פחות משתי פרוטות - המוצא יכול לזכות בחפץ"ב.
 - באופן שהחפץ שווה יותר משתי פרוטות ופחות משלש פרוטות - ללישנא קמא המוצא יכול לזכות בחפץ, וללישנא בתרא המוצא לא יכול לזכות בחפץ"ג.
 - באופן שהחפץ שווה יותר משלש פרוטות - המוצא לא יכול לזכות בחפץ"ד.
- באופן ששני אנשים הלכו בדרך ונפל לאחד מהם חפץ ולאחר מכן חיפשו כולם את החפץ - המוצא לא יכול לזכות בחפץ"ו.

☞ הערות ☞

יא הגמ' דנה באופן שהיה כמה דיירים שדרו בבית יחד, והנה ראה לעיל [עמוד 1] דין אבידה שנמצא ברוב ישראל האם המוצא יכול לזכות, ובדברי הגמ' מבואר שלפי הצד שאבידה שנמצאה ברוב ישראל המוצא יכול לזכות, באופן שנמצא כלי בחור בכותל והיה כמה דיירים שגרו בבית יחד, המוצא יכול לזכות, ולפי הצד שאבידה שנמצאה ברוב ישראל המוצא לא יכול לזכות, באופן שנמצא כלי בחור בכותל והיה כמה דיירים שגרו בבית יחד, הדין כמו באופן ששנים או שלשה אנשים הלכו ביחד ונפל לאחד מהם חפץ (וכפי שיתבאר להלן בסמוך).

יב הגמ' מבארת שהסיבה שהמוצא יכול לזכות בחפץ, משום שאם החפץ היה שייך לאדם אחד הוא התיימש, כיון שחושב שאחד משני האנשים אחרים מצאו את החפץ, ולא יוכל להוציא מהם את החפץ כיון שכל אחד יטען שהשני מצא, ואם החפץ היה שייך לשלשת האנשים אין חיוב השבה, כיון שלכל אחד יש פחות משווה פרוטה.

יג הגמ' מבארת שהטעם של הלישנא קמא שהמוצא יכול לזכות בחפץ, משום שאם החפץ היה שייך לאדם אחד הוא התיימש, כיון שחושב שאחד משני האנשים אחרים מצאו את החפץ ולא יוכל להוציא מהם את החפץ כיון שכל אחד יטען שהשני מצא, ואם החפץ היה שייך לשלשת האנשים אין חיוב השבה, כיון שלכל אחד יש פחות משווה פרוטה, והטעם של הלישנא בתרא שהמוצא לא יכול לזכות בחפץ, משום שיש צד שהחפץ היה שייך לשלשת האנשים ואחד מהם מחל את חלקו לחבריו, ונמצא שיש לכל אחד שווה פרוטה בחפץ.

יד הגמ' מבארת שהסיבה שהמוצא לא יכול לזכות בחפץ, משום שיש צד שהחפץ היה שייך לשלשת האנשים ויש לכל אחד שווה פרוטה, והם לא מתיימשים כיון ששותפים זה חושדים זה את זה, אלא חושבים שאחד מצא את החפץ ובשביל לצער הוא לא מודה בכך.

טו הגמ' מבארת שהסיבה שהמוצא לא יכול לזכות בחפץ, משום שיש צד שהחפץ היה שייך לאחד מהם והוא לא מתיימש מהחפץ כיון שסבור שחבירו מצאו

◆ דיני מציאה:

- באופן שראה את המציאה לפני יאוש והגביה את המציאה על מנת לגזול:
 - באופן שלא החזיר את המציאה - עובר באיסור של 'לא תגזול' ובאיסור של 'לא תוכל להתעלם', ולא קיים את העשה של 'השב תשיבם'.
 - באופן שהחזיר את המציאה לאחר יאוש - תיקן את האיסור של 'לא תגזול' ו'השב תשיבם', ולא תיקן את האיסור של 'לא תוכל להתעלם'.
 - באופן שראה את המציאה לפני יאוש והגביה את המציאה על מנת להחזירה לבעלים ולאחר יאוש התכוון לגזול את המציאה - לא קיים את העשה של 'השב תשיבם'.
 - באופן שראה את המציאה לפני יאוש וחכה עד שהבעלים התייאש ולאחר מכן הגביה את המציאה - עובר באיסור של 'לא תוכל להתעלם'.
- ◆ **מטבע שנפלה לחול** - בין באופן שהבעלים מחפש את המטבע (על ידי כברה), ובין באופן שהבעלים לא מחפש את המטבע, המוצא יכול לזכות כיון שהבעלים מתייאש^ט.

◆ דיני מציאה בחנות או אצל שולחני:

- באופן שמצא את המציאה בין השולחן לחנוני או בין השולחן לשולחני - המציאה שייכת לחנוני ולשולחני.
- באופן שמצא את המציאה על השולחן - בחנוני המציאה שייכת לחנוני, בשולחני המציאה שייכת למוצא.
- באופן שמצא את המציאה בשאר החנות - המציאה שייכת למוצא.

◆ דיני הקונה תבואה ומצא בתוכה מעות:

- באופן שאין במעות סימן:
 - באופן שקנה מבעל הבית:
 - באופן שבעל הבית דש את התבואה על ידי עבדיו ושפחותיו הכנענים - הקונה לא יכול לזכות בהם, כיון שידוע שהמעות של בעל הבית, וממילא בעל הבית לא מתייאש^י.
 - באופן שבעל הבית דש את התבואה על ידי אנשים אחרים - הקונה יכול לזכות בהם, כיון שלא ידוע של מי המעות, וממילא בעל המעות מתייאש.
 - באופן שקנה מתגר - הקונה יכול לזכות בהם^ט.
- באופן שיש במעות סימן - הקונה לא יכול לזכות בהם.

☞ הערות ☞

והוא יכול להוציא את החפץ ממנו, ורש"י מבאר שהמאבד סבור שיכול להוציא את החפץ על ידי שישיב את חבירו שבועת היסת, ותוס' מבארים שהמאבד סבור שיכול להוציא את החפץ על ידי שיבייש את חבירו ברבים שנטל ממנו את החפץ.

רש"י מוסיף שלמרות שלאחר שהמאבד ישיב את חבירו שבועת היסת הוא יתייאש, מ"מ לפני שהשיב את חבירו נחשב 'יאוש שלא מדעת' והלכה כאביי שלא הוי יאוש, אמנם תוס' חולקים וסוברים שבאופן זה המאבד לא מתייאש לעולם ולכן לא נחשב 'יאוש שלא מדעת'.

טז רש"י מבאר שלא עובר באיסור של לא תגזול, כיון שהאיסור של לא תגזול שייך רק באופן שבשעת נטילה התכוון לגזול, אבל באופן זה בשעת נטילה לא התכוון לגזול אלא התכוון להחזיר לבעלים, אמנם תוס' סוברים שגם באופן שהחפץ הגיע לידיו בהיתר יש איסור של לא תגזול, ולכן תוס' מבארים שבאופן זה אין איסור של 'לא תגזול' כיון שהתכוון לגזול לאחר שהבעלים התייאש.

יז הגמ' מבארת שבאופן שהבעלים מחפש את המטבע על ידי כברה תולים שהוא התייאש מהמטבע, והסיבה שהוא מחפש משום שהוא חושב שכמו שנפל לו מטבע כך נפל לאדם אחר מטבע, והוא ימצא את המטבע שנפל לאדם אחר.

יח תוס' מבארים שדין זה נאמר באופן שהקונה קנה תבואה רק מבעל הבית זה, אבל באופן שהקונה הוא תגר וקנה תבואה מכמה אנשים ועירב את התבואה, הקונה יכול לזכות במעות, כיון שלא ידוע למי שייך המעות וממילא בעל המעות מתייאש.

יט רש"י מבאר שהסיבה שהקונה יכול לזכות בהם, משום שהתגר קונה את התבואה מהרבה אנשים ולא ידוע של מי המעות, ותוס' מביאים טעם נוסף שהתגר מערב את התבואה שקנה מהאנשים, ולכן לא ידוע למי להחזיר.

דף כז

◆ המקור שיאוש קונה באבידה:

- לבבלי - דכתיב 'שמלה' ודורשים שחיוב השבת אבידה נאמר דומיא ד'שמלה' שיש לה תובעים, אבל באופן שהבעלים התייאש ואין תובעים אין חיוב השבת אבידה.
- לירושלמי - דכתיב 'אשר תאבד ממנו ומצאתה' ודורשים שחיוב השבת אבידה נאמר רק בחפץ שאבוד מהבעלים ולא מצוי ביד כל אדם, אבל בחפץ שאבוד מכל אדם שאין חיוב השבת אבידה.

◆ דין השבת אבידה בשה ושור:

- לרש"י - המוצא צריך להחזיר לא רק את השה והשור אלא גם את גיזת השה ואת גיזת זנב השור.
- לתוס' - המוצא צריך לגזוז את השה ואת זנב השור².

◆ אבידה שאין בה שווה פרוטה:

- באופן שהאבידה לא הייתה שווה פרוטה בשעת האבידה או בשעת המציאה - לא חייב להחזיר³.
- באופן שהאבידה הייתה שווה פרוטה בשעת האבידה ולאחר מכן הוזלה וחזרה והוקרה ושווה פרוטה בשעת המציאה (לרבא) - לת"ק צריך להחזיר, לרבי יהודה לא צריך להחזיר⁴.

◆ המקור שסימנים מועילים - הגמ' מסתפקת האם סימנים מועילים מדאורייתא או מדרבנן⁵.

דף כח

◆ דיני סימנים ועדים:

- באופן ששני אנשים הביאו סימנים:
 - באופן ששניהם הביאו סימנים שווים - יהא מונח עד שיבוא אליהו⁶.
 - באופן שאחד הביא סימן יותר מובהק - ינתן לו⁷.
- באופן שאחד הביא סימנים והשני הביא עדים - ינתן לבעל העדים.
- באופן שאחד הביא עדים שארג את הבגד והשני הביא עדים שהבגד נפל לו - ינתן לבעל העדים שהבגד נפל לו, כיון שתולים שקנה את הבגד.

⊕ הערות ⊕

כ בדברי הגמ' מבואר שהמקור של דין גיזת שור ושור (בין לפירוש רש"י ובין לפירוש התוס') הוא מהיתור של הפסוק 'שור' בפרשת השבת אבידה.

כא הגמ' מביאה שת"ק סובר שדורשים מהפסוק 'אשר תאבד' שאין חיוב להחזיר אבידה שאין בה שווה פרוטה, וכן דורשים 'ממנו' שחיוב השבת אבידה נאמר רק באבידה שאבודה ממנו ומצויה אצל כל אדם, ולא באבידה שאבודה ממנו ומכל אדם, אמנם רבי יהודה סובר שאפשר לדרוש מהפסוק זה רק את הדרשה של אבידה שאבודה ממנו ומכל אדם, ולכן סובר שהמקור שאין חיוב להחזיר אבידה שאין בה שווה פרוטה הוא מהפסוק 'ומצאתה' ודורשים מהמילה 'מצאתה' שאין חיוב להחזיר אבידה שאין בה שווה פרוטה, וכן דורשים מהאות 'ו' שלא צריך להחזיר אבידת גוי גם לאחר שהגיעה ליד המוצא, אמנם ת"ק סובר שאפשר לדרוש מהמילה 'ומצאתה' רק את הדרשה שלא צריך להחזיר אבידת גוי לאחר שהגיעה ליד המוצא.

כב בדברי הגמ' מבואר שרבה מביא שת"ק סובר שכיון שדורשים שאין חיוב להחזיר אבידה שאין בה שווה פרוטה מהפסוק 'אשר תאבד', דין זה נאמר רק בשעת האבידה ובשעת המציאה, אמנם רבי יהודה סובר שכיון שדורשים שאין חיוב להחזיר אבידה שאין בה שווה פרוטה מהפסוק 'ומצאתה', צריך שיהיה באבידה שווה פרוטה מזמן האבידה עד זמן המציאה.

כג בדברי הגמ' מבואר שהנידון האם הסימנים מועילים נאמר בסימן רגיל, אבל סימן גרוע (כגון ארוך או קצר) לא מועיל, ובדברי הגמ' לעיל [יח ב] מבואר שבסימן מובהק פשוט שמועיל מדאורייתא.

בדברי הגמ' מבואר שלפי הצד שסימנים דרבנן סומכים על סימנים רק בהשבת אבידה ולא לענין איסורים (כגון להחזיר את הגט או להתיר אשה לבעלה).

כד בדברי הגמ' מבואר שבאופן שהמוצא אמר סימנים של האוכף שעל החמור, הסימנים מועילים גם לחמור, ולומדים זאת מהיתור של המילה 'חמור' בפרשת השבת אבידה.

כד הגמ' מוסיפה שאפילו באופן שיש לאחד משניהם עד אחד שהאבידה שלו, יהא מונח עד שיבוא אליהו.

כה הגמ' מבארת שסדר הסימנים בבגד (מהסימן המובהק לסימן הפחות מובהק): א. משקל. ב. מדת ארכו ומדת רחבו. ג. מדת ארכו. ד. מדת רחבו. ובדברי הגמ' מבואר שבאופן שאחד אמר את מדת ארכו ואת מדת רחבו, והשני אמר את מדת האורך והרוחב יחד, ינתן לאומר את מדת ארכו ואת מדת רחבו.

◆ **דיני סימנים בגט** - באופן שהבעל טוען שלא גירש בגט, והאשה טוענת שגירש בגט, והאשה אומרת סימן שיש בגט, תליא שבאופן שהאשה יכולה לדעת את הסימן על ידי שרואה את הגט ביד בעלה לא נחשב סימן, ובאופן שהאשה לא יכולה לדעת את הסימן על ידי שרואה את הגט ביד בעלה אלא רק באופן שהגט בידה נחשב סימן¹².

◆ **דיני הכרזה על האבידה:**

- מקום ההכרזה:
 - לרבי מאיר - צריך להכריז עד שידעו כל השכנים של המקום שבו נמצאה האבידה.
 - לרבי יהודה:
 - בזמן שבית המקדש קיים - צריך להכריז שלשה רגלים בירושלים על אבן הטוען¹³.
 - לאחר שבית המקדש נחרב - צריך להכריז בבתי כנסיות ובבתי מדרשות.
 - באופן שיש אנסים - צריך להודיע לשכניו ולמיודעיו שמצא אבידה.
- צורת ההכרזה - לרב יהודה 'מצאתי אבידה' לרב נחמן 'מצאתי חפץ פלוני'.

◆ **דיני טיפול באבידה:**

- הזמן שהמוצא צריך לטפל באבידה:
 - פרה וחמור ותרנגולת - י"ב חודש.
 - עגל וסייח:
 - באופן שיש מרעה - שלשה חדשים.
 - באופן שאין מרעה - שלשים יום.
 - אווז ותרנגול:
 - קטנים - שלשים יום.
 - גדולים - שלשה ימים¹⁴.
- דיני האבידה לאחר זמנים אלו - המוצא מוכר את האבידה, ולרבי טרפון מותר להשתמש בדמים, ולרבי עקיבא אסור להשתמש בדמים¹⁵.

דף כט

◆ **דיני שומר אבידה:**

- לרבה:
 - באופן שאסור להשתמש באבידה - שומר חנם.
 - באופן שמוותר להשתמש באבידה (שמכר את האבידה אליבא דרבי טרפון) - שומר שכר.

☞ **הערות** ☞

כו בדברי הגמ' מבואר שבאופן שהאשה אומרת את ארכו ורחבו של הגט לא נחשב סימן, כיון שהאשה יכולה לשער את ארכו ורחבו של הגט גם כשהגט נמצא ביד בעלה, אמנם באופן שהאשה אומרת שיש נקב בגט בצד אות פלונית נחשב סימן, משום שהאשה לא יכולה לדעת זאת כאשר הגט נמצא ביד בעלה אלא רק כאשר הגט נמצא בידה.

כז הגמ' מבארת שכאשר מכריז בירושלים מכריז על אבן הטוען, וברגל הראשון אומר בהכרזה 'רגל ראשון', וברגל השני אומר בהכרזה 'רגל שני', וברגל השלישי לא אומר כלום, כדי שלא יטעו שאמר שעכשיו רגל שני, והגמ' מוסיפה שלאחר הרגל השלישי צריך להכריז עד כדי שהמוצא יוכל ללכת לביתו ולבדוק האם אבדה לו אבידה ולחזור לירושלים (בדברי הגמ' מבואר שלפי התירוץ הראשון בזמן מקדש ראשון זמן ההליכה הוא שלשה ימים, משום שהיה הרבה אנשים והרבה שיירות שהולכות ביום ובלילה, ובזמן מקדש שני זמן ההליכה הוא חמש עשרה יום, כיון שלא היה הרבה אנשים והשיירות לא הולכות ביום ובלילה, ולפי רבא בין במקדש ראשון ובין במקדש שני הזמן שצריך לחכות שלשה ימים, ולמרות שזמן ההליכה הוא יותר מכך כיון שרבנן לא הטריחו את המוצא).

כח המשנה מבארת שהסיבה שצריך למכור לאחר שלשה ימים, משום שהבעלים יצטרך לשלם למוצא את ההוצאות שמאכיל ועל ידי כך יפסיד חלק מהאבידה, וכתוב 'והשבת לו' ודורשים שישב לבעלים את כל האבידה.

כט הגמ' [כט ב] מבארת שדברי רבי טרפון שחכמים התירו להשתמש נאמרו רק באופן שטרח באבידה, אבל באופן שמצא מעות אסור להשתמש.

• לרב יוסף:

- באופן שאסור להשתמש בדמים - שומר שכר^ל.
- באופן שמותר להשתמש באבידה (שמכר את האבידה אליבא דרבי טרפון) - לווה.

◆ דיני המפקיד ספר תורה אצל חברו:

- לת"ק - הנפקד צריך לגלול את הספר פעם בי"ב חודש.
- לסומכוס:
 - ספר תורה חדש - הנפקד צריך לגלול את הספר פעם בשלשים יום.
 - ספר תורה ישן - הנפקד צריך לגלול את הספר פעם בי"ב חודש.
 - לרבי אליעזר בן יעקב - הנפקד צריך לגלול את הספר פעם בשלשים יום.

◆ דיני טיפול באבידה:

- המוצא ספר תורה:
 - האם המוצא צריך לגלול את הספר תורה - כן כדין המפקיד ספר תורה אצל חברו.
 - האם המוצא יכול ללמוד בזמן שגולל את הספר תורה:
 - באופן שהמוצא למד בעבר:
 - האם מותר למוצא ללמוד בספר תורה לבד:
 - לקרוא פעם אחת - מותר, אמנם לא יפתח את הספר יותר משלשה דפים.
 - לקרוא פעמיים או לקרוא ולתרגם - אסור.
 - האם מותר למוצא ללמוד בספר תורה יחד עם אדם אחר - באופן שקוראים בענין אחד מותר, באופן שקוראים בשני ענינים אסור.
 - האם מותר למוצא ללמוד בספר תורה יחד עם שני אנשים - לא.
 - באופן שהמוצא לא למד בעבר - אסור למוצא ללמוד בספר תורה.
 - המוצא כסות - צריך לנער את הכסות פעם בשלשים יום ולשטוח אותה על הקרקע בשביל לאוורר אותה^{לא}.
 - המוצא כלים:
 - כלי כסף וכלי נחושת וכלי עץ - מותר למוצא להשתמש בכלים אלו לצורכם, כיון שאם לא ישתמש בהם יתקלקלו^י.
 - כלי זהב - לא יגע בהם משום שלא מתקלקלים בקרקע.

⊕ הערות ⊕

- ל רש"י מבאר שהטעם של רב יוסף שנחשב שומר שכר, משום ששמירת האבידה נחשבת מצוה, ובשעה שעוסק במצוה זו נפטר מלתת פרוטה לעני, ונמצא שמרויח על ידי האבידה שכר, ותוס' מבארים שרבה סובר שמחמת טעם זה לא נחשב שומר שכר, כיון שלא שכיח שבשעה שעוסק באבידה יבוא עני.
- לא בדברי המשנה מבואר שההיתר לשטוח את האבידה נאמר לצורך האבידה, אבל אסור לשטוח את האבידה לכבודו. בדברי הגמ' מבואר שהדין שהמוצא צריך לנער את הכסות נאמר באופן שהניעור מועיל לבגד, ולא באופן שהניעור לא מועיל לבגד.
- הגמ' [לא א] מסתפקת האם מותר למוצא לשטוח את האבידה לצורכה וצורכה, והגמ' לא פושטת את הספק. תוס' מבארים שהטעם של הצד שאסור למוצא לשטוח את האבידה לצורכה ולצורכה, מחשש שמה שאיר את הבגד שטוח יותר מהזמן שצריך לאבידה והבגד יתקלקל, אבל בספר תורה מותר למוצא לקרוא בספר בזמן שגולל את הספר למרות שנחשב שימוש לצורכה ולצורכה, משום שהתירו למוצא לקרוא רק אחת לשלשים יום וממילא אין חשש שהספר תורה יתקלקל.
- הגמ' [שם] מבארת שגם לפי הצד שמותר לשטוח את האבידה לצורכה ולצורכה, מ"מ אסור לשטוח את הבגד בשעה שיש לו אורחים בבית, משום שיש חשש שהאורחים יזיקו לבגד על ידי עין הרע, או משום שיש חשש שעל ידי שהאורחים יראו את הבגד הוא יגנב.
- לב הברייתא [ל א] מבארת שאסור להשתמש בכלי נחושת באש ומותר להשתמש בהם בחמין, ובכלי כסף אסור להשתמש בחמין ומותר להשתמש בצונן.
- הברייתא מוסיפה שבאופן שמצא מגריפות וקרדומות מותר להשתמש בהם בדברים רכים ולא בדברים קשים, משום שהשימוש בדברים הקשים מקלקל אותם.

○ כלי זכוכית - לא יגע בהם משום שעלולים להשבר.

• המוצא תפלין - המוצא יכול לשום את שווי ו להשתמש בתפלין לעצמו^ל.

◆ השואל ספר תורה מחבירו:

• דיני לימוד בספר תורה:

○ באופן שהשואל למד בעבר - מותר.

○ באופן שהשואל לא למד בעבר - אסור לשואל ללמוד בספר תורה.

• דיני השאלת הספר תורה לאדם אחר - אסור לשואל להשאיל את הספר לאדם אחר, ולא אומרים ש'ניחא ליה לאיניש דתיעביד מצווה בממוניה'.

דף ל

◆ דיני פרה אדומה שעשתה מלאכה:

• באופן שלבעלים נוח בעבודה שהפרה עשתה:

○ באופן שהבעלים בעצמו עשה את המלאכה (כגון 'העלה עליה זכר') - הפרה פסולה.

○ באופן שהמלאכה נעשתה מאליה (כגון 'עלה עליה זכר') - לת"ק הפרה פסולה, לרבי יהודה הפרה כשרה^ל.

• באופן שלבעלים לא נוח בעבודה שהפרה עשתה (כגון 'עלה עליה עוף') - הפרה כשרה^ל.

◆ השבת אבידה בכהן באופן שהאבידה בבית הקברות - לא יחזיר^ל.

◆ השבת אבידה ב'זקן ואינה לפי כבודו' - לא יחזיר, דכתיב 'והתעלמות' ודורשים פעמים שאתה מתעלם^ל.

הערות

לג הגמ' מבארת שרק בתפלין המוצא יכול לשום את שווי ו להשתמש בהם, כיון שמצוי לקנות תפלין, אבל בספר שלא מצוי לקנות ספר, המוצא לא יכול לשום את שווי הספר אלא צריך לשמור על הספר.

לד תוס' מבארים שהטעם של ת"ק שהפרה פסולה, משום שלמרות שלבעלים של הפרה לא נוח שהפרה תפסל ויפסיד דמים מרובים מחמת הרווח הקטן שעלה עליה זכר, מ"מ נחשב שלבעלים נוח, משום שאם הפרה לא הייתה נפסלת היה נוח לו.

לה הגמ' מבארת שהמקור שבאופן שלבעלים לא נוח בעבודה שהפרה עשתה הפרה כשרה, משום שלומדים את דיני הפסול של פרה אדומה מדיני הפסול של עגלה ערופה (או בגזירה שווה 'עול עול' או מסברא שדיניהם שווים), ולענין עגלה ערופה כתוב 'אשר לא עבד בה' וקוראים 'עובד', והמשמעות של 'עבד' שהבעלים עשה את העבודה בעצמו, והמשמעות של 'עובד' שהבהמה עשתה מלאכה מאליה, ולכן דורשים שהבהמה נפסלת באופן שעשתה מלאכה שלבעלים נוח בה, ואינה נפסלת באופן שעשתה מלאכה שלבעלים לא נוח בה.

נחלקו תירוצי התוס' באופן שאדם אחר עושה מלאכה בפרה האם צריך שיהיה נוח לבעלים, או דלמא מספיק שיהיה נוח לאדם שעושה את המלאכה. תוס' מסתפקים באופן שהבעלים לא היה נוח לו בזמן עשיית המלאכה אלא לאחר מכן, האם הפרה נפסלת או דלמא הפרה לא נפסלת.

לו תוס' מבארים שנחלקו התנאים האם עשה דוחה לא תעשה ועשה באופן שהעשה הנדחה הוא עשה שאינו שווה בכל (כגון עשה של טומאת כהנים שנוהג רק בכהנים ורק באנשים), ולפי הצד שבאופן זה העשה לא דוחה יש שני טעמים מדוע כהן לא יחזיר אבידה בבית הקברות: א. העשה של השבת אבידה לא דוחה עשה ולא תעשה של טומאת כהנים. ב. משום שעשה של ממון לא דוחה לא תעשה של איסור. אבל לפי הצד שעשה דוחה לא תעשה ובאופן שהעשה הנדחה הוא עשה שאינו שווה בכל, יש טעם אחד מדוע כהן לא יחזיר אבידה בבית הקברות כיון שעשה של ממון לא דוחה לא תעשה של איסור. תוס' מוסיפים שאיסור שנוהג רק בכהנים ולא בכהנות (כגון איסור טומאה למת) נחשב נחשב עשה שאינו שווה בכל, ואיסור שנוהג בין בכהנים ובין בכהנות (כגון איסור כהן גדול באלמנה) נחשב עשה ששווה בכל.

לז הגמ' מבארת שהדין של 'זקן ואינה לפי כבודו' נאמר באופן שאין דרכו של הזקן להחזיר את הבהמה, והגמ' מסתפקת באופן שדרכו להחזיר בשדה ואין דרכו להחזיר בעיר, האם חייב להחזיר את האבידה או דלמא פטור מלהחזיר את האבידה.

בדברי הגמ' מבואר שבאופן שהזקן ראה בהמה והכה אותה ועל ידי כך הבהמה הלכה, התחייב הזקן להחזיר את הבהמה. תוס' מבארים שההיתר של 'כבוד הבריות' שדוחה איסורים נאמר רק באופן שיש כבוד הבריות גדול (כגון קבורת מת מצוה שלולית הקבורה יש חשש שיסריח או שיאכלוהו כלבים), וההיתר של כבוד הבריות שדוחה ממון (כגון 'זקן ואינה לפי כבודו') נאמר אפילו באופן שיש כבוד הבריות קטן.